

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

Gin tonic: malariaren eta eskorbutoareen aurkako edabea

GENEVA (SUITZA), 1783. Johann Jacob Schweppe bitxigile alemaniarrek botilaratutako urari anhidrido karbonikoa eransteko sistema asmatu zuen; edari gaseztatua, ur tonikoa, lortu zuen horrela. Produktuaren arrakasta ikusita, bere izena zuen konpainia sortu zuen Londresen, hiri hartan gasdun ura eta frutazko sodak modan zeudela jakinda.

XIX. mendearen erdialdean, ziropa sendagarrien eskaerak, eta ondorioz ekoizpenak, igoera izugarria izan zuten. Hala, J. Schweppe & Co. enpresak merkatu segmentu horretan sartzeara erabaki zuen. Tonikari kinina erantsita, edari freskagarria eta malaria zein beste hainbat gaitzen aurkako sendagaia produktu berean batzea lortu zuten.

Garai horretan Britainiar Inperioa zabala zen, eta India zuen gune nagusietakoa. Ingurune hotzagoetara ohituta, tropa britainiarrentzat malaria mehatxu handia zen Indiako berotan. Hortaz, metropolitik edari arrakastatsua eraman zuten, gaitzaren aurkako borrokan arma izan zedin.

Eskorbutoari ere aurre egin behar izaten zieten kolonietako soldaduek, eta gaitz hura C bitaminaren gabeziak eragiten duela jakinda, fruta zitrikoak egokiak ziren prebentziorako. Hala, tonikari lima

Ginak, tonikak eta zitriko ukituak Indian egin zuten bat lehenengoz, XIX. mendean.

edo limoia erantsita, sendagaiaren propietateak areagotzen ziren. Baina tonikaren mikatza –garai hartan gaur baino askoz kinina gehiago zuen eta zaporean antzematen zen– eta limaren garratza kontuan hartuta, hura edaterik ez zegoen. Beste osagai bat behar zen edabea edangarriago egiteko, eta ofizial britainiar bati zapore hura goxatzeko osagai egokiena gina zela bururatu zitzaion.

Nederlandaraz *jenever* esaten zaion edari alkoholikoa Herbehereetan asmatu

zuten, XVII. mendearen erdialdean –ustez, Franciscus Sylvius mediku eta anatomistak destilatu zuen lehenengoz–. Baina gina Ingalaterran zabaldu zen nagusiki. Garagardoa egiteko erabiltzen ez zen garagar soberakina destilatzen hasi ziren, eta egiten hain erraza zen edari merkea bere egin zuten metropoliko nahiz kolonietako britainiarrek.

Horrenbestez, ur tonikoa, lima eta gina batuta, gin&tonic izeneko koktel ezaguna sortu zuten. Oraindik ere bere propietateak estimatuak dira digestio-lagungarri bikaina delako. Baina egungo gin tonicak ez du ia kininarik, eta C bitamina maila igotzeko tratamendurik gomendagarriena ere ez da.

Arrastoak

Ilargia ere Titanic hondoratzearen errudun

JORGE GONZALEZ

MENDEURRENA beteko da datorren hilean Titanic hondoratu zela eta, efemeridea aitzakia hartuta, gertakizunari buruzko azterketa eta hipotesiak ugaltzen ari dira. Horietako baten arabera, 1912ko urtarrilaren 4an, ilargiaren fenomeno batek eraginda, marea biziak

eta ezohiko itsasgorak izan ziren Atlantikoan. Ondorioz, hurrengo udaberrian Titanicek zeharkatuko uretan ohi baino iceberg gehiago zeudela eta, beraz, izotz blokeak jotzeko aukera handiagoa zegoela adierazi dute Texaseko Unibertsitateko adituek.